

devingué en romànic *Montgay* només ho digué categòricament Balari, però de tota manera és ben versemblant. Notem que en la donació de R. Bg. IV, ja es preveu que hi anirà Corbins (de seguida que el reprengui). Corbins no és gaire lluny de (1) i (2), i ja sabem que (2) va ser guanyat al comtat de Bna., pels R. Bg., ja per aquells anys. Quan el 1187, Anfós I «dóna el castell de *Villel* a l'Orde «de Santa Maria de *Montegaudio*», Miret ja suggereix igualar a «*Montalegre*», que és quasi com dir *Montgai* (2): 10 perquè la de *Montalegre* és la serra que cau damunt mateix, a l'O., de *Llorenç de Montgai* innovació merament verbal (*gai* 'alegre').

D'altra banda, la forma *Montgoy* de la versió catalana de 1260-70 mostra que s'havia produït un desdoblament fonètic de MONTE GAUDII: *Montgoi* / *Montgai*, com a resultat evolutiu del triftong *gauj* en fonètica catalana: d'una banda simplificat en *gai* (eliminant la *ʝ*), d'altra banda *oi*, d'acord amb el resultat general de AU en la nostra llengua.¹ 20

Per altra part, així és com es va resoldre el problema de l'etimologia última de l'adj. *gai*, com resultat fonètic de GAUDIUM, amb ús heteròclit d'aquest mot com adjectiu (*DECat.* IV, 253b310ss.). Ja estableixo allí jo l'etimologia dels NLL *Montgai*, *-goi* 25 254b10, 20, cf. 255 n. 9. En la trad. rossellonesa antiga de les *Vides* de Voragine, en el passatge citat, un dels mss. cat. portava *gai*, i l'altre *gag*, en lloc del *gaudii* de l'original llatí.

És clar que *Gai* i *Gaya* foren NPP antics en català: 30 p. ex. «lego *Gaio* emptore» a. 910, en el *Cart* d'Alaó (SerranoS., *NHRbg.*; *Gaya* neboda de Ramon Bg. IV (Bofarull, *Condes Vind.* I, 169); *Gaiet*, home 1137 (*MarcaH.*, 1285). Però no hi ha disjuntiva etimològica, puix que al capdavant aquests NPP també vénen 35 de GAUDIUM, tal com, en última instància, els *Montgai* i *Montgoi*.

Passem, doncs, a documentar *Montgoi*. MONTGOI del Cp.Tarr., te. Vallverd, és un santuari (Iglésies-40 Santas., *Guies* I, 191), com ja ho fa esperar l'etimologia establerta; pron *lə vɛr̥g̊ə* de *mun̥g̊oi* segons l'enquesta de Joan Sales a Vilaverd (pp. 5 i 9). Ara bé, el punt, damunt Vilaverd, on el camí de Valls cap a Farena travessa el Francolí es diu «el Pont de *g̊ó*» 45 (enq. de Valls, XLVI 1.8): és perquè des d'allí és quan es comença de veure el santuari (ni més ni menys que Jerusalem des del *Puy de Monjoie* dels Croats); també aquí els pelegrins donaven el crit de joia. Nom ja antic: 1206: Guillem de Tarragona tenia els llocs 50 de Valls, Picamoixons, Spinaversa y *Pontgaudi* (*BABE* III, 378); cf. a. 1155, Font Rius (*C. d. p.* § 102).

Respostes occitanes: *Mongauzy* mun., del Gers distr. Lombès: és erroni cercar-li etim. germ. (un suposat *MUND-GAWI; Polge, *Mél. Phil. G.* I, 964, 20), 55 tant com superflu: altre eco de la denominació mo-

nal; *Mongauzy*, a Gironda, distr. La Reula; a l' Arieja *Mongauch*, 4 k. NO. de St. Lizier, i *Monjoie* enfront d'aquell, enllà del riu Salat: potser record de la guerra dels Albigesos: degut l'un als càtars, l'altre als franchimands de Simon de Montfort. (Més noms gascons en Krüger *VKR* VIII, 20). Però també més enllà dels Alps: lombard *Montegaudio* (Giandom.Serra, *ZRPb.* LVII, 549-50).

En fi, també va proliferar entre nosaltres en la forma francesa. Port de *Monjòia* a la frontera de la Vall d'Aran, segurament perquè és des d'on els romeus francesos albiren el Santuari de l'Artiga de Lin (te. Les Bordes). Convertit en masculí: El *mun̥z̊ó* ross., pda. al SO. del poble de Reiners (XXIV, 114), i en lloc separat, 1 k. més al S.: serra i alzina de *mun̥z̊ó* (XXIV, 108, 125). Pot ser el mateix el «loco vocato *Mont Yoy*», id. *Mon Joy*, en docs. de Cornellà del Bèrcol (*InuLO*). No molt lluny al Sud d'això, a la costa del Cap de Creus: gran cala o golfet de *Montjoi*, entre el Romeguer i el Calis (Roses, XLV, 107; Cadaqués XLV, 31). I a l'Aude: *Montjoi* mun., pron. *mounjoi* (ja *Monte Joi* a. 1232, Sabarthès).

¹ És un fenomen de simplificació sil·làbica (diríem «sil·laboftòric», o «sil·labo-pònic»), el mateix que ens ha servit per explicar, en l'art. *Jorba*, la reducció d'un paleo-basc *IAURBEA*, per una part a *IURBA* (> *Jorba*), per l'altra al navarrès *Yuarbe*.

MONTGARRI

Antic llogaret i famós santuari aranès, a l'extrem Nord del territori pertanyent a la Vall, però situat ja en el vessant de la Noguera Pallaresa, uns 6 k. al NE. de Salaradú.

Pron. mun̥gáñ a Salaradú, Casac. 1920; jo ho he oït infinites vegades a tots els pobles de la Vall, des de 1924, i a Montgarri mateix, el 1932, en l'enq. que vaig fer-hi.

«Situat a 1645 alt., en una estreta vall a l'esq. de la Pallaresa --- La primitiva fundació de Montgarri data de 1117-19, època en què --- fou descoberta la imatge de la Verge [indocumentat] --- fou edificada una petita capella --- en el S. XVI --- fou venut pel poble de Gessa al comú de Salaradú i Tredòs --- hi féu edificar una granja --- Modernament s'aixecà en son terme --- un petit caseriu (11 cases), del mun. de Salaradú --- l'església és una construcció del Renaixement ---» (Soler Santaló, *Guia de la Vall d'Aran*, 1906, pp. 142-150, amb bones fotos).

Verdaguer en carta a Mn. Collell (p.p. *La Veu del Montserrat*, 15-VIII, 1883): «*Mongarre* està situat entre la Vall d'Aran i la d'Àneu --- continuació del Pla de Beret, hont solen péixer --- 60.000 caps de bestiar; més notable per dar naixement al Garona i al Noguera --- aquest condueix al hermitatge y al po-